

Barnen. Är ni lönsamma små vänner? Ni är i alla fall snart en del av systemet – undervisningssystemet. Ettåringar kommer att kallas elever och gå i skola om förslaget till ny skollag antas av riksdagen hösten 2004.

text **Helena Öberg** illustration **Jane Bark**

VÄRLDENS YNGSTA ELEVER

”Under arbetstiden, de sju, åtta timmarna om dagen, skall i anpassning till det industrialiserade samhällets vidgade arbetsfördelning familjen vara splittrad: de vuxna arbetande människorna måste vara på sina arbetsplatser; barnen leka, äta, sova och gå i skola på sitt håll.”

SÅ SKREV SOCIALDEMOKRATERNA Alva och Gunnar Myrdal 1934 i boken ”Kris i befolkningsfrågan”.

Det är sjuttio år sedan men tankegångarna känns dagsaktuella. Socialdemokraternas vision om det livslånga lärandet börjar på det som i folkmun kallas dagis, men som av pedagoger och väluppfostrade föräldrar och barn i dag benämns förskola. Och som i framtiden alltså bara ska heta skola.

En medveten politisk strävan i familjepolitiken leder till utbyggd barnomsorg och en obligatorisk förskola för fyra- och femåringar.

Fram till ett års ålder är föräldrarna fria att vårda och fostra sina barn som de vill.

Därefter ska barnen in i undervisningssystemet.

– Vi ser att de barn som deltar i förskola har lättare att klara sig i skolan, konstaterar förskoleminister Lena Hallengren.

Hon försvarar förslaget till ny skollag:

– Det är en terminologi. Juristerna har försökt att hitta ett ord som gäller alla från förskolebarn till vuxenstuderande. Förskolorna kommer att se likadana ut som i dag och barn kommer att kallas barn även i framtiden.

SKOLLAGSKOMMITTENS BETÄNKANDE som presenterades för ett år sedan fick dagbarnvårdare och föräldrar som vill vårda sina barn själva att skriva mängder av protestbrev till utbildningsdepartementet. Förslaget innebar att staten befäste förskolan som det enda som riktigt räknas som barnomsorg. Om dagbarnvårdare säger hon:

– De lyder inte under läroplanen.

Hon har visserligen svarat kritikerna att hon ser att det finns föräldrar och barn

som hellre väljer dagbarnvårdare. Men i samma veva konstaterar hon att allt färre gör det valet.

Dagbarnvårdare eller föräldrar som själva vårdar sina barn får ingen politisk uppmuntran i det de gör. Och de får inga resurser.

Tvärtom.

När den obligatoriska förskolan för fyra- och femåringar infördes för ett år sedan trasslade den till det rejält för dagbarnvårdarna. De femton timmars förskola som var gratis i veckan ville många föräldrar naturligtvis ha. Men hur det skulle organiseras, med hämtning och lämning av större barn av en dagbarnvårdare som dessutom hade mindre barn att ta hand om, gick i många fall inte att lösa. För att föräldrarna inte skulle välja att ha barnen på förskola av ekonomiska skäl gick många kommuner med på att ta bort avgiften för femton timmar i veckan även för de barn som var kvar hos dagbarnvårdaren. Konsekvensen har i många fall blivit att barnen inte alls går i förskola, men att föräldrarna får sänkt avgift.

De borgerliga partierna i skollagskommittén har förstärkt reserverat sig mot förslaget om den nya terminologin.

DET VAR JUST I SJÄLVA borgerligheten som det moderna synsättet på barnen växte fram. Fram till mitten av 1800-talet såg man ofta barnet som en ofullkomlig vuxen, en liten individ som saknade alla färdigheter och som inte kunde räknas förrän han eller hon hade anpassat sig och lärt sig det en vuxen kan.

Men i de borgerliga hemmen ändrades synen på barnen. Barnet besatt förmågor som med rätt fostran av barnflickor och hemmafruar kunde blomma i full prakt.

Problemet var bara att det gällde barn i hem med god ekonomi. Arbetarklassens barn hade små förutsättningar att odla sina förmågor. Barn till ensamstående mödrar fick klara sig så gott de kunde eller växa upp på barnhem. Det handlade om att så snart som möjligt kunna tjäna pengar till familjen.

Dagens föreställning om en ideal barn-

dom har sin grund i 1950-talet då många mammor var hemmafruar och barnen lekte fritt. Men det är en kort period i historien och, som sagt, det gällde långt ifrån alla barn.

MEN ÄR DET INTE HEMMAFRUN med spisrosor på kinden som tittar fram bakom kristdemokraternas Alf Svensson eller moderaterna när de understryker hur viktig familjen är för barnets fostran? Feminister och yrkeskvinnor med karriärer genomskådar genast sådana förslag eftersom de vet att när det handlar om föräldrars ansvar för barnet så hamnar det ofta hos kvinnan.

Sten Tolgfors, moderat ledamot av utbildningsutskottet, är inte feminist utan beskriver sig som individualist och humanist.

– En del föräldrar kommer att välja att mamman är hemma på dagarna. En del gör det redan i dag men då får de inget stöd över huvud taget. Det är fel att allt stöd går till den som väljer i politisk mening rätt form och inget till den som väljer fel i politisk mening, säger han och fortsätter:

– Vi har ett för svagt barnperspektiv i svensk politik där enhetslösningar överordnats barnets bästa. Både inom skolan, barnomsorgen och föräldraförsäkringen.

Moderaternas tankar om hur barnomsorgen ska se ut påminner om de lösningar som finns i andra europeiska länder, som till exempel Frankrike och Tyskland. Där vårdas barnen av föräldrar, oftast mammor, eller barnflickor tills de blir tre fyra år. Först då får de tillgång till förskolepedagoger och en mer skolliknande verksamhet drar i gång.

Den svenska och nordiska föreskolelösningen där bebisar möter både barnskötare och förskolelärare i daglig pedagogisk verksamhet är unik. Att bebisar kommer att kallas elever och gå i skola i ett undervisningssystem kommer att göra oss ännu mer unika.

Helena Öberg är reporter på DN.

helena.oberg@dn.se

Jane Bark är frilansillustratör.

fokus@dn.se

FÖRSKOLAN BLIR SKOLA

Hösten 2004 får Sverige en ny skollag.

■ En av nyheterna kan bli att barn redan från ettårsålderna kallas elever och inte barn.

Begreppet ”elev” kommer att omfatta allt från bebisar till vuxenstuderande.

■ Den nya skollagen omfattar också förskolan som kommer att kallas skola för att markera samhörigheten med det övriga utbildningssystemet.

■ De borgerliga politikerna i skollagskommittén har reserverat sig mot förslaget om den nya terminologin.